

Tarinoita ja elämän rouheutta
Päivittäisjuttu Ylen maakuntaradioon

Kalle Purhonen

Kaupan ja kulttuurin osaamisalan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)
TORNIO 2014

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Kaupan ja kulttuurin alan

Koulutusohjelma:	Viestinnän koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä:	Kalle Purhonen
Opinnäytetyön nimi:	Tarinoita ja elämän rouheutta. Päivittäisjuttu Ylen maakuntaradioon
Sivuja (joista liitesivuja):	36 (1)
Päiväys:	31.3.2014
Opinnäytetyön ohjaaja:	Anne Jaakola
<p>Tutkin opinnäytetyössäni Ylen maakuntaradioon tehtävän päivittäisjutun tekoprosessia sen eri vaiheissa. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, mistä elementeistä juttu koostuu ja mihin toimittajan kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota juttua tehdessä.</p> <p>Teoriaosani koostuu suurimmaksi osaksi kahdesta teemahaastattelusta joiden kautta tutkin päivittäisjutun tekoprosessin eri vaiheita. Haastateltavina olivat Yle Perämeren tuottaja Jari Peltoperä, sekä Yle Etelä-Savon tuottaja Petri Vironen. Lisäksi olen käyttänyt alan kirjallisuutta ja nettiartikkeleja.</p> <p>Opinnäytetyöni on toiminnallinen, ja aineistona toimivat työharjoitteluissa tekemäni päivittäisjutut. Työharjoitteluni suoritin kahdessa Ylen aluetoimituksessa. Nämä olivat samat, joiden tuottajia haastattelin työtäni varten. Harjoittelun aikana materiaalia kertyi paljon ja niistä olen valinnut työhöni sopivimmat. Käyn jutuntekoprosessia läpi käyttäen omia juttujani esimerkkeinä.</p> <p>Päivittäisjutut radiossa ovat parhaimmillaan viihdyttäviä ja informatiivisia. Niiden perustehtävä on välittää tietoa ja tunnelmia, ja auttaa kuulijaa hahmottamaan ympäröivää maailmaa. Ne ovat iso osa maakuntaradioiden lähetysvirtaa. Aiheet jutuissa vaihtelevat paljon. Ne voivat olla johonkin päivän puheenaiheeseen liittyviä, hyvinkin erilaisia yhteiskuntaan liittyviä aiheita. Itse tekoprosessissa on paljon pieniä asioita, joilla voi vaikuttaa jutun onnistumiseen. Esimerkiksi haastattelupaikanvalinnalla voidaan vaikuttaa sekä akustisiin ratkaisuihin, että haastateltavan käyttäytymiseen.</p>	
Asiasanat: radio, haastattelut, journalismi, toimittajat	

ABSTRACT

LAPLAND UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Business and culture

Degree programme:	Bachelor of Media communication
Author:	Kalle Purhonen
Thesis title:	Stories and real life Daily story to Yle regional radio
Pages (of which appendixes):	36 (1)
Date:	31 March, 2014
Thesis instructor:	Anne Jaakola
<p>This Bachelor's thesis is a research of the process of making a daily story in Yle regional radio. The aim of the theses was to clarify which elements the case consists and what the most important aspects are for the reporter to focus on.</p> <p>The literature review focuses on two theme interviews which were the source for the process of making a daily case. The interviewees were Jari Peltoperä, the producer of Yle Perämeri, and Petri Vironen, the producer of Yle Etelä-Savo. Other sources for the literature review were found in the Internet articles and literature of the field of this research.</p> <p>This thesis is practice-based and relies on the daily stories which I carried out during my internship periods and which were used as materials. I conducted my internships in two Yle regional radios. These regional radios were the same as in which the interviews were made. The material gathered during the training period was ample and I selected the most suitable ones for this research. I used my own example cases to study the process of making a case.</p> <p>Daily stories in radio can be entertaining and informative. The main goal of them is to disseminate information and vibes as well as to help the listener perceive the surrounding world. They are a big part of the broadcast flow of regional radios. The topics vary a lot. They can be related to emerging events, very diverse topics from the society. The process of making a story includes several small details which when combined, have effect on the result. For example, choosing a place for an interview can influence the acoustic solutions as well as the behavior of the interviewee.</p>	
Key words: radio, interview, journalism, reporter	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 YLEISRADIO	7
2.1 Ylen toimintaperiaate	7
2.2 Yleisradion tehtävät	8
2.3 Palvelut.....	9
2.4 Maakuntaradiot	11
2.4.1 Yle Etelä-Savo	11
2.4.2 Yle Perämeri	12
3 PÄIVITTÄISJUTTU RADIOON	13
3.1 Uutiskriteerit	14
3.1.1 Paikallisuus	14
3.1.2 Ajankohtaisuus.....	15
4 Jutuntekoprosessi	17
4.1 Ideointi	17
4.1.1 Aiheen valinta	17
4.1.2 Haastateltavan valinta	18
4.1.3 Valmistautuminen haastatteluun	21
4.2 Juttukeikka	22
4.2.1 Haastattelupaikan valinta	22
4.2.2 Kysely ja haastateltavan valmistelu	25
4.2.3 Haastattelu.....	26
4.3 Jälkityöt	28
4.4 Palaute	30
5 POHDINTA	32
LÄHTEET	35
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni tutkin millainen on hyvä päivittäisjuttu Yleisradion maakuntaradioon. Tutkin jutun tekemistä kokonaisuutena sen eri vaiheissa. Käsitellen prosessia aiheen keksimisestä näkökulman pohtimiseen, haastateltavan hankkimisesta juttukeikalle, sekä jutun editoinnista aina palautteeseen saakka.

Idean aiheelleni sain toimiessani työharjoittelussa kahdessa eri Ylen aluetoimituksessa. Toimitukset olivat Yle Etelä-Savo ja Yle Perämeri. Tehtäväni oli suurimmalta osalta tehdä juuri näitä päivittäisjuttuja, joten kosketuspintaa aiheeseen kertyi paljon viiden kuukauden aikana. Jonkin verran aiemminkin juttuja tehneenä minulle tuli yllätyksenä, kuinka moniin eri seikkoihin tulee kiinnittää huomioita. Harjoitteluista minulle jäi talteen paljon materiaalia omilta juttukeikoiltani, joten pystyn sen kautta käsittelemään aihetta.

Opinnäytetyössäni haastattelin molempien toimitusten tuottajia, Yle Etelä-Savon Petri Virosta ja Yle Perämeren Jari Peltoperää. Haastatteluissa pyrin selvittämään, mitkä ovat tuottajien näkemykset päivittäisjutuista ja mihin he niissä erityisesti kiinnittävät huomiota.

Yle Etelä-Savon tuottaja Petri Vironen avasi päivittäisjutun ideaa haastattelussaan näin:

”Perustehtävä lähtee tiedonvälityksestä vielä tänäkin päivänä. Päivittäisjutun tehtävä on välittää tietoa, tunnelmia ja jopa tunteita siitä ympäröivästä maailmasta, yhteisöstä tai mikä se kulloinkin on kyseessä. Ja edelleenkin se vanha, ikään kuin journalismin ydin, eli auttaa sitä kuuntelijaa hahmottamaan sitä maailmaa joka ympärillä on, lähempänä tai kauempana. Mutta kyllä minusta todella tärkeää on myös se, että juttu tarjoaa sellaisia sytykkeitä, ajattelemisen aihetta tai virikettä aivoille, tai saa kuuntelijan ajatuksia liikkeelle ja saa pohtimaan ja ehkä etsimään lisätietoakin.”
(Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Opinnäytetyössäni lähdin tutkimaan, kuinka tällainen juttu rakentuu ja millainen sen tekoprosessi on.

Tutkin myös asioita joihin kuuntelija ei välttämättä aina kiinnitä niin paljon huomioita, eikä se välttämättä edes kuulu jutussa. Monet pienet seikat kuitenkin ovat tärkeitä onnistuneen jutun kannalta. Näitä ovat muun muassa haastattelupaikan valinta - ei pelkästään jutuissa kuuluvien taustäänien vuoksi - se voi myös vaikuttaa paljon haastateltavan käytökseen. Pohdin myös kysymysten muotoilun, sekä jälkitöiden vaikutusta lopullisen jutun onnistumiseen.

Muun muassa näihin asioihin paneudun opinnäytetyössäni, kun tutkin millainen prosessi on tuottanut onnistunut päivittäisjuttu Ylen aluetoimitukseen.

2 YLEISRADIO

2.1 Ylen toimintaperiaate

Yleisradiotoiminta alkoi Suomessa 1920-luvun alussa. Valtioneuvosto myönsi vuonna 1921 radioamatöörien perustamalle yhdistykselle toimiluvan, joka salli sen jäsenten perustaa pieniä radioasemia. Amatöörien toiminnalle rakentui myös viittä vuotta myöhemmin perustettu Oy Suomen Yleisradio eli Finlands Rundradio Ab. Yleisradio aloitti säännölliset televisiolähetykset vuonna 1958 nimellä Suomen Televisio. Seuraavaa vuotta voidaan pitää TV-uutisten syntyvuotena, koska syyskuussa 1959 alettiin lähettää Kamerakierros-ohjelmaa. (Yleisradio 2014a, hakupäivä 13.2.2014.)

Yleisradio Oy on julkista täyden palvelun televisio- ja radiotoimintaa harjoittava viestintäyhtiö, jonka tehtävät, toiminta ja toiminnan rahoittaminen ovat laissa määriteltyjä. Yle tekee ohjelmia ja tuottaa palveluja suomeksi ruotsiksi sekä mm. saameksi, romaniksi ja viittomakielellä. (Jääsaari, Kytömäki & Ruohomaa 2005, 3.)

Yleisradion toiminta on siis niin sanottua julkista palvelua. Hyvinvointiyhteiskunta tarjoaa kansalaisilleen erilaisia julkisia palveluita, joista suuri osa rahoitetaan verovaroilla. Julkisen hallinnon tehtävänä on tuottaa näitä palveluita ja huolehtia palveluiden saatavuudesta. Suurimman osan julkisista palveluista tarjoavat valtio sekä kunnat. Kunnat voivat myös ostaa palvelunsa joltain ulkopuoliselta taholta. Tällöin puhutaan ostopalveluista. Julkisia palveluita ovat esimerkiksi sosiaalipalvelut, terveydenhoito, kuluttajaneuvonta, kulttuuripalvelut sekä koulutus. Valtiolla on velvollisuus tarjota tiettyjä vähimmäispalveluita kansalaisilleen. Julkisen vallan on esimerkiksi tarjottava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystyöpalvelut. Osa julkisista palveluista on ilmaisia, toisten ollessa puolestaan osittain tai kokonaan maksullisia. (Nettilaki 2014, hakupäivä 13.2.2014.)

Yleisradion toimintaa rahoitettiin ennen tv-lupamaksulla, joka kerättiin talouksista joista löytyi tv-vastaanotin. Vuoden 2013 alusta tv-lupamaksun tilalle tuli Yle-vero. Yle-vero on henkilökohtainen, tulotason mukainen vero, joka tuloista riippuen on 0–140 euroa. Kahden aikuisen taloudessa suurin maksu pysyy suunnilleen samana kuin tv-maksu. Vähävaraiset on vapautettu verosta, eli noin 389 000 suomalaisen ei tarvitse maksaa Yle-veroa. Myös yritykset maksavat Yle-veroa verotettavan tulon mukaan. (Yleisradio 2014b, hakupäivä 13.2.2014.)

2.2 Yleisradion tehtävät

Ylen toiminnasta säädetään Laissa Yleisradio Oy:stä. Laki mm. määrittelee hallintoneuvoston ja hallituksen tehtävät, sekä Ylen ns. julkisen palvelun tehtävät.

(Yleisradio 2014c, hakupäivä 13.2.2014.)

Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tehtävät	
1.	Tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia.
2.	Tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä.
3.	Ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille ja nuorille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia.
4.	Kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielistä väestöä, tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielellä sekä soveltuvin osin myös maan muiden kieliryhmien kielellä.
5.	Tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta sekä huolehtia ohjelmatarjonnasta myös vähemmistö- ja erityisryhmille.
6.	Edistää kulttuurien vuorovaikutusta ja ylläpitää ulkomaille suunnattua ohjelmatarjontaa.
7.	Välittää asetuksella tarkemmin säädettäviä viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

(Wikberg, 2012, 10)

2.3 Palvelut

Kaikki suomalaiset käyttävät Ylen palveluja vuositasolla. Yksi nauttii Poliitikkaradiosta, toinen seuraa intohimoisesti uutisia ja urheilua. Joku puolestaan nauttii laatu-draamojen ja nettiklassisen ääreen. Puhelinlangat laulaa perjantaisiivouksen taustalla ja kotiin tullaan Uudeksi Päiväksi. YleX Areenasta taas voi löytää uusimman kotimaisen populaarimusiikin korvanappeihinsa. (Yleisradio/Viestintä)

Ylen ohjelmatarjonnan kustannuksista käytetään lähes 90 prosenttia kotimaisten sisältöjen tekemiseen. Yle vaalii suomalaista mediakulttuuria tilaamalla 20 prosenttia tv:n kotimaisesta sisällöstä riippumattomilta tuotantoyhtiöiltä ja sijoittamalla suomalaiseen luovaan talouteen vuosittain noin 50 miljoonaa euroa. Yle ostaa ohjelmia myös kaikkialta maailmasta: eurooppalaisen ohjelmiston osuus kaikista tv-tunneista on 85 prosenttia. (Yleisradio/Viestintä)

Ylellä on neljä kanavaa tv:ssä ja kuusi radiossa.

Ylen tv-kanavat	
Yle TV1	Pitää suomalaiset ajan tasalla laajalla uutis-, ajankohtais- ja asiatarjonnallaan. Rohkeasti kyseenalaistava kanava suurelle yleisölle.
Yle TV2	Ylen monipuolisin tv-kanava, jonka parissa viihtyy ja rentoutuu. Lasten, nuorten ja perheiden kanava.
Yle Teema	Ohjelmasisältöjä ennakkoluulottomasti yhdistelevä kulttuurikanava, joka vapauttaa katsojansa ajattelemaan.
Yle Fem	Uteliias ja hyväntuulinen pohjoismainen kanava. Sillanrakentaja suomen- ja ruotsinkielisten sekä Suomen ja Pohjoismaiden välillä.
Yle HD	Ylen kanavat ovat tarjolla myös teräväpiirtona.

Ylen radiokanavat	
Yle Radio 1	Kulttuurin, taiteen, tieteen ja asiapuheen kanava. Musiikkia klassisesta ja hengellisestä jazziin.
Yle Radio Suomi	Koko maassa lähellä ja aina läsnä oleva aikuisten radio.
YleX	Nuorison ykkösmedia sekä radiossa että netissä. Kanava panostaa erityisesti uuteen musiikkiin.
Radio Vega	Osa arkea. Aikuisten radio ruotsin kielellä.
YLE X3M	Nuorten ruotsinkielinen asennekanava radiossa ja verkossa.
Yle Puhe	Suomen ainoa puheradio. Tarjoaa kootusti Ylen kiinnostavimmat puhesisällöt ja tapahtumaurheilua.

Muita Ylen kanavia ja palveluja	
yle.fi	Internetin edelläkävijä Suomessa. Yhdistää suomalaiset verkossa.
svenska.yle.fi	Suomen johtava ruotsinkielinen nettipalvelu, joka tarjoaa ajankoh- taista ja monipuolista sisältöä.
Yle Areena	Suomen suurin netti-tv ja -radio.
Yle Elävä arkisto	Yhteistä historiaa äänin ja kuvin.
Yle Teksti-tv	Uutisia, urheilua, palvelusivustoja ja ohjelmatiedot.

(Yleisradio 2014d, hakupäivä 20.2.2014.)

2.4 Maakuntaradiot

Yle Radio Suomi on Yleisradion ja koko Suomen kuunnelluin radiokanava 38 prosentin kanavaosuudella. Yle Radio Suomi koostuu 20 maakuntaradiosta ja valtakunnallista ohjelmaa lähettävästä kanavatoimituksesta. Radio Suomen tunnuslause on ”Suomen Radio”.

Radio Suomi on uutis-, palvelu-, ja kontaktikanava, jonka ohjelmistossa painottuu myös viihde. Musiikkitarjonta on kotimaista ja ulkomaista iskelmää, melodista aikuisrockia sekä nostalgiapoppia. Radio Suomen taajuuksilla tulee öisin myös yöradio. Radio Suomen uutiset tulevat joka tunti kellon ympäri ja urheilu-uutiset tulevat klo 22 asti. Radio Suomi lähettää myös merisään sekä viranomaistiedotteita kuten liikennetiedotteet.

Radio Suomen maakuntaradiot lähettävät alueellista omaa lähetystään arkisin kello 6.30–10.00, 11.05–14.00 ja 15.05–17.00. Muina aikoina lähetystä toimittaa Radio Suomen kanavatoimitus Helsingin Länsi-Pasilassa. Alueelliset toimitukset lopettivat lauantaiset lähetyksensä loppuvuodesta 2010. Lisäksi alueelliset lähetykset supistuivat entisestään Ajantasan muututtua tunnin mittaiseksi puolen tunnin sijaan lokakuussa 2011.

Maakuntaradiot tuottavat radiolähetysten lisäksi materiaalin alueellisiin TV-uutislähetysiin, joita lähetetään kahdeksalle eri alueelle. Samaa materiaalia nähdään myös valtakunnallisissa uutislähetyksissä. (Yle Radio Suomi 2014, hakupäivä 12.3.2014.)

2.4.1 Yle Etelä-Savo

Etelä-Savon Radio on yksi Yle Radio Suomen maakuntaradioista. Sen kuuluvuusalueena on Etelä-Savo, toimitusten sijaitessa Mikkelissä ja Savonlinnassa. Etelä-Savon Radio aloitti toimintansa Ylen maakuntaradiona 1994. Sitä ennen se tunnettiin Radio Mikkelinä.

nimisenä Yleisradion paikallisradiona. Alueellista radiotoimintaa Yleisradiolla oli maakunnassa jo 1960-luvulta lähtien. (Etelä-Savon Radio 2012, hakupäivä 12.3.2014.)

Etelä-Savon Radion päällikkönä toimii Petri Kosonen ja tuottajana Petri Vironen. Toimituksen uutispäällikkö on Katri Kirsi. Heidän lisäksi Mikkelissä työskentelee 15 henkilöä ja Savonlinnassa yksi.

Lähetykset lähetetään pääosin Mikkelistä. Lähetysaika on muiden Ylen maakuntaradioiden tapaan arkisin klo 6.30-17.00. Yle Etelä-Savolla on päivittäin yhdeksän maakunnallista uutislähetystä radiossa. Lisäksi toimitus osallistuu Itä-Suomen Uutisten tuottamiseen Yle TV2:ssa.

2.4.2 Yle Perämeri

Radio Perämeri on yksi Yle Radio Suomen maakuntaradioista. Sen kuuluvuusalueena on Kemi-Tornion seutukunta Lapin maakunnassa. Yle Perämeren toimitus sijaitsee Kemissä.

Radio Perämeren päällikkönä toimii Eero Säily ja uutispäällikkönä Pirkko Kukko-Liedes. Aamun tuottajana toimii Anonyymeistä kotikiusatuistakin tuttu Jari Vesa ja ilta-päivän tuottaja on Jari Peltoperä. Lisäksi toimitus työllistää 13 henkilöä.

Yle Perämeren toimitus lähettää uutisia ja ohjelmaa vastaavalla tavalla Etelä-Savon Radion kanssa.

3 PÄIVITTÄISJUTTU RADIOON

Päivittäisjutut ovat iso osa Ylen aluetoimitusten toimintaa. Toimituksien rotaatiokelloissa on hieman eroja, mutta pääsääntöisesti juttuja tulee kahdesta neljään kappaletta tunnissa. Juttujen kestot voivat vaihdella paljonkin riippuen aiheesta tai ajankohdasta milloin se lähetetään radiosta. Kesto voi olla lyhimmillään kolme minuuttia, mutta jos aihe on todella mielenkiintoinen ja se kantaa pidemmälle, voi kesto olla yli kymmenenkin minuuttia.

Reportterin työtä voi kuvailla siten, että hän on radiolähetyksen silmät ja korvat tapahtumapaikalla (Kujala, Lahti & Tamminen 1999, 90).

Juontaja ei pysty kaikkea tekemään studiosta käsin joten reportterit toimivat hänen apunaan. Päivittäisjuttujen aiheet voivat vaihdella todella paljon. Itse tein juttuja muun muassa siivouksesta, ulosotosta, rengaslukoista, avantouinnista. Aiheet voivat olla välillä jopa uutismaisia tai vastaavasti hyvinkin viihdyttäviä. Yhteistä näillä kuitenkin aina on, että ne ovat ajankohtaisia, koskettavat mahdollisimman montaa kuulijaa ja ovat informatiivisia.

Yle Perämeren tuottaja Jari Peltoperä avaa päivittäisjutun ideaa näin.

”Päivittäisjuttu on osittain viihdyttäväkin, mutta osittain vanhaan yleisradion tyyliin tietenkin informoiva. Niin kuin minä aina sanon päivittäisjuttusta, millaisia niiden tulisi olla, että esimerkiksi hyvä tarina on aivan loistava päivittäisjuttu, herättää tunteita, se voi olla kiinni ajassa, olla ajankohtainen asia joka on päivän puheenaihe. Radio on kuitenkin paljon muutakin kuin pelkkiä uutisia ja uutistarinaa. Päivittäisjutulla nostetaan esiin päivän puheenaiheita, nostetaan hyvinkin erilaisia yhteiskunnallisia aiheita esiin, ihan tavallisia, ei tarvitse olla aina mitään kovia aiheita. Ne voi olla hyvinkin pieniä, niistä voi tehdä ihan loistavia päivittäisjutun aiheita, arkea!” (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

3.1 Uutiskriteerit

Kriteereistä puhutaan usein uutisten yhteyksissä, mutta ne ovat myös tärkeitä päivittäisjutun kohdalla. Kriteereillä määritellään se onko jutun aihe julkaisun arvoinen. Etelä-Savon Radion tuottaja Petri Vironen luonnehtii päivittäisjutun kriteerejä seuraavasti:

”Kyllä tietysti kun Radio Suomea ollaan, niin ollaan uutis- ja ajankohtaiskanava. Silloin uutiskriteerit ja ajankohtaisuus on tärkeitä, mutta minä tykkään erityisesti sellaisesta kriteeristä kuin merkityksellisyys. Eli niille aiheille ja asioille ja näkökulmille mitä me tehdään, että niillä on merkitystä. Ja tietysti kun ollaan alueellisessa mediassa, niin ne aiheet ovat tietysti lähellä olevia aiheita. Radio Suomihan on kokonaisuudessaan alueellista ohjelmaa tai primetimea pitkin päivää, valtakunnan uutiset, urheilu, Ajantasat, elikkä sen kanavan kautta saa tietoa lähempää ja kauempaa mitä maailmassa tapahtuu.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Seuraavissa alaluvuissa käsittelem tärkeimmät kriteerit, joihin tuottajat kiinnittävät huomiota.

3.1.1 Paikallisuus

Koska kyseessä ovat alueelliset radiokanavat, on paikallisuus tärkeää huomioida siinä vaiheessa, kun juttujen aiheita lähdetään miettimään. Usein jokin valtakunnallinen uutinen voi olla lähtökohtana päivittäisjutulle. Jokin uutinen voi aiheuttaa paljon keskustelua ja vaikka aiheesta olisi jo enemmänkin uutisoitu, lähdetään sitä vielä tutkimaan lisää. Tässä tapauksessa aluetoimituksissa mukaan astuu vahvasti alueellisuus ja paikallisuus. Lähdetään käsittelemään samaa aihetta, mutta sen alueen näkökulmasta missä kulloinkin ollaan.

Syksyllä Suomen koripallomaajoukkueen otteet Euroopan-mestaruuskilpailuissa keräsivät ympäri maata paljon julkisuutta. Mediassa uutisoitiin muun muassa siitä, että urheiluliikkeistä olivat koripallovälineet loppu ja koripallokoulut olivat täyttyneet ennätys-

vauhtia. Itse tein Yle Perämerelle jutun aiheesta, kuinka tämä on vaikuttanut Kemi-Tornion alueen harrastajamääriin. (Liite 1/1.)

Yle Perämeren tuottaja Jari Peltoperä avaa asiaa näin:

”Kyllä sen paikallisuuden tulee olla siellä vahvasti mukana, kun me tehdään päivittäisjuttuja, mutta ainahan se ei ole täysin mahdollista. Esimerkiksi tällainen Kemi-Tornion alue, missä ei ole esimerkiksi omaa yliopistoa, niin jos jossain päivittäisjutussa joudutaan käyttämään jotain asiantuntijaa apuna, niin meillä ei monessakaan asiassa niitä täältä löydy. Silloin joudutaan siinä paikallisuudesta jollain tavalla karsimaan tai kärsimään siinä asiassa, että joudutaan hakemaan sitä tietoa vähän muualtakin. Mutta aina se näkökulma yritetään jotenkin tänne kotiseudun vinkkeille kääntää, että se koskettaisi jollain tapaa juuri näitä meidän alueen ihmisiä. Se on meille tehtäväksi annettu, että me olemme maakuntaradio tietyllä alueella ja sen perän asioista täytyy kertoa ja sen perän asukkaiden kantilta.” (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

3.1.2 Ajankohtaisuus

Kuten missä tahansa muussa journalismissa, myös päivittäisjutuissa ajankohtaisuus on tärkeää. Heikki Kuutti tiivistää ajankohtaisuuden seuraavalla tavalla: ”Varsinkin sähköiselle joukkotiedotukselle ja sanomalehdille ajankohtaisuus on sisällön uutismaisuutta korostava piirre, jossa painotetaan ajallisesti äskettäisiä tapahtumia tai viime aikoina esiinnoitettuja keskustelunaiheita. Ajankohtaisuus voidaan jakaa reaaliaikaiseen ajankohtaisuuteen (radion ja tv:n suorat lähetykset), päiväkohtaisuuteen (radion ja tv:n nauhoitetut ohjelmat ja sanomalehdet) ja näitä väljempään ajankohtaisuuteen (aikakauslehdet). Tiedotusvälineissä voi olla myös ajatonta aineistoa.” (Kuutti 2012, 9.)

Suurin osa Ylen aluetoimitukseen tehtävistä päivittäisjutuista on päiväkohtaisuuteen tähtääviä juttuja. Ne tehdään usein joko edellisenä päivänä tai samana päivänä, kun ne tulevat ulos radiosta.

Jonkun verran myös tehdään niin sanottuja hyllyjuttuja. Ne eivät ole aivan niin tiukasti juuri päivässä kiinni ja ovat hieman väljempää ajankohtaisuutta. Itse huomasin harjoittelun aikana, että nämä ovat usein loppuviikosta tehtyjä juttuja, jotka sitten ajetaan maanantaina aamulla ulos. Mutta ei ole mitenkään harvinaista, että alkuviikosta tehty juttu tuleekin ulos vasta loppuviikosta, jos aihe sen sallii.

Myös reaaliaikaiseen ajankohtaisuuteen törmää päivittäisjuttujen kohdalla. Tuottajat niputtivat haastattelussa myös suorat jutut samaan koriin. Niitä päätyy aluetoimitusten lähetyksiin säännöllisen epäsäännöllisesti. Niitä kannustetaan tekemään aina, kun on mahdollista, sillä suorassa haastattelussa on aivan erilainen tunnelma kuin jälkikäsiteltyssä kokonaisuudessa.

”Usein hyvä päivittäisjuttu on suora, koska siinä on se oma fiiliksensä mukana ja se välittyy sinne kuulijalle asti. Olen hirveästi kannustanut toimittajia siihen, että jos on mahdollista tehdä suorana joku juttu, niin kannattaa ehdottomasti tehdä. Meillä on paljon erilaisia kulttuureja tässä talossa. On sellaisia toimituksia, joissa ei ole niin paljoa suoran tekemisen kulttuuria ja sitten on alueita missä on. Kemissä suoria haastatteluja on tehty aktiivisesti jo pitkään. Olin aikaisemmin Turussa töissä 80- luvun lopulta tuonne 90- luvun puoleen väliin ja siellä ei suoria juttuja tehty niin paljoa. Minusta se kuuluu siinä lähetyksessä.”

(Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

4 JUTUNTEKOPROSESSI

Viiden kuukauden harjoittelun aikana tein noin viisikymmentä päivittäisjuttua, joten omaa rutiiniakin alkoi tekemiseen tulla. Toimitusten välillä oli tietysti hieman eroja niin työskentelytavoissa kuin päivittäin tulevien juttujen määrissä. Sisällöt olivat kuitenkin samat ja siirtyminen olikin helppoa Etelä-Savolta Perämerelle. Prosessin jaottelen kolmeen osaan; mitä tapahtuu ennen haastattelua, haastattelussa ja haastattelun jälkeen.

4.1 Ideointi

Ideointivaiheen voi jakaa kolmeen osaa. Ensiksi valitaan aihe mistä juttua lähdetään tekemään, sitten etsitään haastateltava ja tässä samalla valmistaudutaan haastatteluun tutkimalla aihetta ja miettimällä kysymyksiä haastatteluun. Seuraavissa kappaleissa pureudun tarkemmin eri työvaiheisiin.

4.1.1 Aiheen valinta

Kahden toimituksen välillä oli välillä jopa yllättävänkin suuri ero kuinka juttuaiheita harjoittelijoille jaettiin. Mikkelissä työskennellessäni tuottajalla oli lähes joka aamu minulle juttuaihe valmiina jos sitä ei ollut annettu jo edellisenä päivänä. Siellä rohkaistiin ahkerammin kehittelemään omia aiheita, mutta ne jäivät melko vähäisiksi.

Vastaavasti taas Kemissä täytyi olla paljon aktiivisempi keksimään jutuille aiheita, jotta ei tarvinnut koko päivää istua vain tietokoneen ääressä. Osasyys omien aiheiden aktiivisempaan ideointiin oli se, että olin Yle Perämerellä yhtä aikaa kahden muun harjoittelijan kanssa. Pelkästään tuottajien miettimillä aiheilla kaikille harjoittelijoille ei olisi riittänyt tekemistä.

On hyvin erilaista lähteä koostamaan päivittäisjuttua omasta aiheesta verrattuna siihen, että aihe annetaan valmiina. Omaan ideaan on valmiiksi jonkinlainen kosketuspinta ja usein tiesin aiheesta jonkin verran etukäteen. Jos taas sai valmiiksi mietityn aiheen, oli enemmän tehtävää aiheen taustoittamisessa.

Toimituksiin tulee myös paljon kutsuja erilaisiin tiedotus- ja infotilaisuuksiin. Toimittajat käyvät niissä usein juttukeikoilla, mutta aina siihen ei ole aikaa eikä edes tarvetta.

”Aiheen valinta on kovaa työtä, välillä se on kovaa kaivamista. Joskus on, että tulee sitä info-tavaraa enemmän, ja joskus taas on niitä hiljaisia hetkiä, että tuntuu että mitään ei tapahdu missään. Silloin toteutetaan enemmän niitä omia ideoita. Se ei ole huono asia, koska se on yksi meidän tavoite, että tehdään omaa agenda. Voidaan välillä heitellä info-kutsut roskeen - me ei tehdä tästä, koska meillä on itsellä parempia aiheita, jotka me ollaan itse keksitty. Ei mennä kenenkään talutusnuorassa.”

(Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

4.1.2 Haastateltavan valinta

Aiheen valinnan jälkeen seuraava vaihe on etsiä sopiva haastateltava aiheelle. Tuottajien laajat verkostot usein auttoivat tässä vaiheessa paljon. Heillä oli tiedossa lähes aiheeseen kuin aiheeseen joku sopiva haastateltava. Tai sitten he tiesivät jonkun, joka voisi tietää jonkun toisen, joka voisi antaa haastattelun.

Monesti tuottajilla on tiedossa myös sellaisia asiantuntijoita tai henkilöitä, jotka eivät sovellu haastateltaviksi.

”Haastateltavan valinta on tärkeää, joskus ihan suoraan karsitaan ja sanotaan, että älä mene sitä haastattelemaan, jos on huonoja kokemuksia jostain. Esimerkiksi jos tiedetään, että joku menee helposti puihin. Varsinkin suorissa lähetyksissä se on tärkeätä, kun varmaan jokainen toimittaja joutuu sen kokemaan joskus, että puhelimesta olet sopinut jonkun kanssa ja tuntuu että juttu luistaa ja tämä haastateltava on aivan mainio tyyppi. Menet vaikka suorassa lähetyksessä mikrofonin kanssa eteen ja pistät ensimmäisen kysymyksen ja sieltä tulee kyllä tai ei ja sen jälkeen ei tule paljoa mitään muuta. Eli jatkuthan on niin hirveitä jännittäjiä ja menevät täysin puihin. Kyllä sen tietää jos joku persoona on semmoinen ja vaikka hän asiasta tietäisikin, niin valitettavasti sitä joutuu välttelemään. Tietenkin kun me tehdään joskus pelkästään nettiin juttua, niin se on aivan sama,

silloin sen ihmisen äänellä ei ole väliä. Mutta kyllä se radiossa on edelleen tärkeää, että mitä sieltä suusta tulee. Kyllä se valinta on siinä mielessä tärkeää.” (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Joskus haastateltavan puhelinkäyttäytyminen antoi merkkejä siitä, että jutusta ei välttämättä tulisi kovin hyvä. Itseäni mietitytti muun muassa se, olisiko haastateltava liian hiljainen. Näin kävi joskus myös niiden kanssa, joita tuottajat olivat suositelleet. Tuottajien kokemus kuitenkin näkyi todella hyvin näissä tilanteissa. Ennen juttukeikkaa tuottajat kannustivat tekemään haastattelun vaikka tuntui siltä, että haastateltava kannattaisi vaihtaa. Tuottajat olivatkin lähes aina oikeassa ja henkilö oli aivan erilainen itse haastattelutilanteessa kuin puhelimesta.

Monet jutut ovat lähtökohtaisesti kuitenkin sellaisia mihin täytyy etsiä täysin uusi henkilö haastateltavaksi. Tämä tuo tietenkin lisää työtä toimittajan tehtävään. Sopivan haastateltavan löytäminen voi olla pitkään projekti. Tärkeintä on tietenkin löytää sellainen henkilö joka tietää asiasta. Aina ei tarvitse käyttää niin sanotusti virallista asiantuntijaa.

”Näen itse sellaisen lähtökohdan, kun valitaan haastateltavia, että se kertoo, se tiedottaa joka tietää. Eli se kuka on asiasta parhaiten perillä. Ja itse tykkään tässä radiovälineessä, että se sanoma kerrotaan puhumalla ja otetaan vastaan kuuntelemalla. Siellä ne tarinankerronnan pelisäännöt on vähän erilaiset kuin esimerkiksi printtimediassa tai netissä tai tv:ssä, niin minusta sellainen kokija on hyvä kertoja radiossa. Otetaan esimerkki, että vaikka muistisairaudesta tai diabeteksestä tehdään juttua, niin minusta paras kertoja löytyy usein sieltä muistisairaalan läheisestä tai diabeteksen kanssa kamppailleesta ihmisestä, joka on asiantuntijoiden avulla löytänyt jonkunlaisen ratkaisun tai oppinut elämään sen asian kanssa. Toki lääkäri tai joku muu asiantuntija on paikallaan, mutta minusta vähintäänkin se, että siinä olisi mukana tällainen asian kokenut ja nähnyt ihminen, minä arvostan sitä. Tietysti tärkeintä on se, että se kertoo joka tietää.”
(Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Usein joku lääkäri voi tietää asiasta paljon, mutta se voi tehdä jutusta melko tylsän. Itse tein esimerkiksi jutun koululiikunnasta ja haastattelin siihen yläkoulun liikunnan opettajaa. Jo heti juttupaikalla tajusin, että jutusta olisi tulossa todella tylsä. Onneksi olin so-

pinut haastattelun liikuntatunnille, joten mukana oli ryhmä yläkoululaisia tyttöjä suunnistamassa. Päätin ottaa heidät mukaan juttuun kertomaan omia kokemuksia. Pienen suostuttelun jälkeen sainkin kolmen tyttöä mukaan juttuun. Vaikka haastattelu sisälsi tyttöjen osalta enimmäkseen hihittelyä ja vastaukset olivat lyhyitä, toi se kuitenkin juttuun mukavan lisän. Tylsästä aiheesta rakentui tällä tavoin viihdyttävämpi ja sympaattisempi kuin pelkkien asiantuntijoiden haastattelulla. (Liite 1/2.)

Jotkut aiheet ovat myös sellaisia, joihin toimittajat voivat itse heittäytyä mukaan. Esimerkkinä toimii jääkiekkomaalivahdeista kertova juttuni. Jääkiekko on Suomessa ykköslaji ja vuosien 2013-2014 vaihteessa käydyt nuorten maailmanmestaruuskilpailut nostivat taas jääkiekkobuumin Suomeen. Yle Perämeren toimitus teki silloin haastattelun torniolaislähtöisestä Ville Pokasta. Halusin itsekin käyttää kiekkobuumin hyväksi ja mietin millä tavalla aiheeseen voisi tutustua vähän normaalista poikkeavalla tavalla. Olen itse pelannut jääkiekko nuorempana ja olen aina halunnut kokeilla maalivahdin hommia. Ajattelin, että olisin päässyt joko Tornion tai Kemian jääkiekkoujoukkueen harjoitteluihin kokeilemaan torjumista. Valitettavasti molemmilla joukkueilla oli kauden tärkeimmät pelit juuri edessä, joten se ei onnistunut. Sain kuitenkin erään harrastajajoukkueen yhteystiedot ja pääsin mukaan heidän pelivuorolleen. Sovimme, että heidän maalivahtinsa tulisi mukaan haastateltavaksi, hän oli kuitenkin joskus pelannut seuraajoukkueessa. Aina ei kuitenkaan tiedä mitä on edessä kun menee juttukeikalle. Tällä kertaa alkuperäinen haastateltava oli estynyt ja tilalla pelivuorolla oli 14-vuotias juniori maalivahti. Hän oli hieman hiljainen, joten jutusta tuli enemmän toimittajan kokemusten kautta kulkeva juttu. Mukana kanssani oli toinen toimittaja ja hänen kanssa saimme jutun kulkemaan hyvin. Siitä ei tullut mikään tylsä monologi siitä, millaista on olla kiekon tiellä. Toimituksessa saimmekin kehuja siitä, että oli mukava saada hieman vaihtelua perinteisiin juttuihin. (Liite 1/3.)

Aina haastateltavan saaminen ei kuitenkaan onnistu vaikka kuinka yrittää. Usein suurin syy siihen on aikataulut. Itsellenikin jäi useampi juttu tekemättä pelkästään sen takia, että omat ja haastateltavien aikataulut eivät sopineet yhteen.

Joskus myös jutun aihe voi olla sellainen, että siitä ei voi tehdä juttua. Tähän törmäsin kerran ollessani harjoittelussa Kemissä. Toimituksesta tuli vinkki, että Duudsonit olisivat tekemässä uutta tv-sarjaansa Kemissä. Olin yhteydessä heidän tuotantoyhtiöönsä ja pitkien selvittelyjen jälkeen selvisi, että he eivät voi antaa haastattelua ennen uuden oh-

jelman julkaisemista. Tässä tapauksessa haastattelu olisi siirtynyt viisi kuukautta eteenpäin.

4.1.3 Valmistautuminen haastatteluun

Usein jo siinä vaiheessa, kun tuottaja antaa aiheen tai tuottajan kanssa käydään läpi omaa aihetta, mietitään jo valmiiksi millainen jutun näkökulma on. Harvoin tulee vastaan sellaista aihetta mitä ei olisi vielä käsitelty, joten on tärkeää lähteä tutkimaan jo käsiteltyä aihetta uudelta kantilta.

”Yhtä tärkeitä aihekriteerien kanssa on aihevalinnassa myös näkökulman valinta. Erittäin harvoin aiheet ovat täysin uusia, jos toimittaja löytää urallaan yhden täysin uniikin ja ennen käsittelemättömän aiheen niin se on jo hyvin. Siksi se näkökulman valinta on tärkeä ja tietenkin sen takia, että nykyinen maailma on mediamurroksen takia täynnä tietoa. Siksi tämän aihevalinnan ja näkökulman valinta on entistä tärkeämpi ja tärkeitä se, että onpa aihe mikä tahansa niin mentäisi siihen asian ytimeen ja siihen mikä on oleellista.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Itselleni alkuun tämä tuotti hieman ongelmia. Lähdin jo suunnitteluvaiheessa miettimään asiaa liian pintapuolisesti ja jutut vain päivittivät vanhaa tietoa. Onneksi Etelä-Savon toimituksessa tuottajan työpiste oli vieressäni ja ensimmäisten juttujen kohdalla varsinkin kävimme yhdessä läpi kysymyksiäni ja sain hyviä vinkkejä mihin suuntaan juttuja kannattaa viedä.

Tärkeä osa valmistautumista on myös taustatoimittaminen. Aiheen tutkimiseen kannattaa käyttää aikaa mahdollisimman paljon. On huomattavasti helpompaa lähteä tekemään haastattelua, kun tietää aiheesta enemmän. Aina ei kuitenkaan ole paljoa aikaa tutkia aihetta, mutta itse pyrin käyttämään kaiken ylimääräisen ajan tutkimalla aihetta netissä ja lukemalla siitä jo aikaisemmin tehtyjä juttuja.

”Meidän tyyppisessä toimituksessa se toimii niin, että aihetta yhdessä pohditaan tuottajan ja toimittajan kanssa. Toimittaja voi myös miettiä sitä

yhdessä kollegansa kanssa, hioa edelleen sitä aihetta ja näkökulmaa ja totta kai siinä vaiheessa pitää olla jo taustatietoa.”

(Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Myös Nuoren toimittajan eloonjäämisopas neuvoo tekemään samoin. Lue vanhoja aiheesta kirjoitettuja juttuja. Etsi tietoa netistä. Kysele, onko muilla kollegoillasi kokemusta samasta aiheesta tai haastateltavasta. (Lintula & Valkama, 2009. 188.)

Kun valmistaudun juttukeikalle, itselläni on tapana kirjoittaa kysymyksiä jo valmiiksi paperille. Lisäksi kirjoitan joitain asiasanoja aiheeseen liittyen mistä sitten kysyn sopivan paikan tullen. Liikaa ei kuitenkaan kannata kirjoittaa kysymyksiä ylös, ettei haastattelun sijaan lopputuloksena ole kysely. Varsinkin radiossa kysymyksissä on todella tärkeää niiden oikea muotoilu. Lintula ja Valkama ohjeistavatkin kirjassaan hyvin. Sen sijaan, että kysyisit, onko kivaa pelata koripalloa, kysy mieluummin, mitä ajattelit tehdessäsi ratkaisevan pudotuspelin voittokorin. Kysy kysymyksiä, joihin ei voi vastata vain yhdellä sanalla. Älä kysy pääministeri Matti Vanhaselta, jännittikö häntä ennen kuntavaalien ennakkoäänten julkaisemista. Kysy mieluummin, mitä hän ajatteli juuri ennen kuin ennakkoäännet julkaistiin. (Lintula & Valkama, 2009. 191.)

Viimeisenä tehtävänä on tarkistaa, että tekniikka on matkassa ja se toimii. Molemmissa toimituksissa käytettiin samoja Olympus LS-11 nauhureita ja mukana keikoilla oli myös pokkarikamera. Tekniikka on yksinkertaista, joten ei tarvinnut muuta tarkistaa kuin se, että pattereissa oli virtaa ja muistikorteilla tilaa.

4.2 Juttukeikka

4.2.1 Haastattelupaikan valinta

Haastattelupaikan valintaan vaikuttaa monet asiat. Ketä haastatellaan? Onko aihe ns. kova vai pehmeä? Ja jopa haastateltavan mediakokemus vaikuttavat siihen.

”Haastattelupaikan valinta on tärkeää ja erityyppisissä jutuissa, erityyppisissä aiheissa, erityyppisissä haastatteluissa siinä on vähän eri funktioita. Kun ollaan jossakin tilanteessa, tapahtumassa, onnettomuudessa,

myrskyn silmässä tai vaikka infossa, siihen ei välttämättä voi vaikuttaa. Mutta sanotaan, että tällaisissa arkijutuissa mitä on ja mitä pääasiassa tehdään, niin siihen kannattaa kyllä muutama ajatus kyllä uhrata.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Yllättävien ja erityisten tilanteiden lisäksi haastattelupaikan valintaan vaikuttaa haastateltavan aikataulu. Lähes aina haastattelut maakuntaradioon tehdään virka-aikana ja näin ollen haastateltavien työaikaan. Silloin esimerkiksi erilaisissa virastoissa työskentelevät asiantuntijat joudutaan lähes poikkeuksetta haastattelemaan toimistotiloissa. Tämä ei kuitenkaan välttämättä haittaa jos aihe on siihen sopiva.

Itse tein jutun Etelä-Savon ulosottotilanteesta ja haastattelin johtavaa kihlakunnantovoutia. Hänellä oli tiivis aikataulu ja minun täytyi tehdä haastattelu hänen työhuoneessaan. Aiheeseen sopi hyvin hieman kliinisempi äänimaailma, joten taustäänien etsiminen olisi ollut turhaa. (Liite 1/4.)

Käytän toisena esimerkkinä tekemääni juttua rengaslukoista. Rengaslukot tulivat Mikkelissä vuotta aikaisemmin käyttöön ja oli aika päivittää tilannetta. Asiasta tietävä henkilö oli myös toimistotyötä tekevä Mikkelin kaupungin pysäköintipalveluiden tarkastusesimies. Siirryimme haastattelua varten pois toimistosta viereisen kadun varteen, ja äänimaailma oli valmis. Mikä sopisi paremmin autoiluun liittyvään juttuun taustaksi kuin liikenteen meteli? Tällainen ratkaisu on vaivaton toteuttaa. (Liite 1/5.)

Joskus kuitenkin joutuu tekemään enemmän töitä onnistuneen äänimaailman rakentamiseen. Varsinkin Mikkelin toimituksessa kannustettiin näkemään vaivaa asian eteen. Olin tekemässä juttua mökkitalkkareista ja mökkien syyshuolloista. Haastateltava oli ulkopaikkakuntalainen ja oli asioimassa Mikkelissä. Olimme sopineet haastateltavan kanssa tapaamisen toimituksessa. En kuitenkaan halunnut haastattelusta tylsää studioolosuhteissa äänitettyä juttua. Kaikkein ihanteellisin tilanne olisi ollut, jos olisin päässyt tekemään haastattelun hänen työmaalleen. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista, joten hyppäsimme Ylen autoon ja suuntasimme parin kilometrin päässä olevaan luontokeskukseen Saimaan rannalle. Vaikka en saanutkaan juttuun mukaan työn ääniä, kannatti käyttää hieman aikaa liikkumiseen. Vesistön äärellä tehtyyn juttuun tuli enemmän mökkiolosuhteiden tunnelmaa.

”Radiossa akustiikassa pienet asiat on hyvin tärkeitä. Se ei välttämättä vaadi moniraituria, mutta niistäkin on apua ja niitä voi käyttää. Monesti kun miettii etukäteen, niin se onnistuu ihan suunnittelemalla se oma haastattelu. Oven avaus, koiran haukunta, kahvikupin kilinä, jäiden ritinä, aaltojen liplatus tai takan sytyttäminen tai mikä tahansa, niin se ikään kuin vie akustisesti kuuntelijan siihen tilanteeseen. Ihminen muodostaa kuvat itse omassa päässään ja ne tuodaan sitten ääniin. Toki ajan, paikan ja tilan kuvailu kuuluu siihen juttuun, mutta näillä akustiikan valinnoilla voidaan tukea ja tehdä sitä radionomaisesti.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Äänimaailman lisäksi toinen tärkeä merkitys haastattelupaikalla on saada haastateltava tuntemaan itsensä kotoisaksi ja mukavaksi. Tämä näkyy varsinkin silloin jos henkilö on ensimmäistä kertaa antamassa haastattelua. Jotkut ihmiset jännittävät haastatteluja todella paljon ja voivat mennä aivan lukkoon, kun nauhuri lyödään eteen. Tällaisessa tilanteessa kannattaa haastattelu suosiolla tehdä jossain rauhallisessa ja haastateltavalle tutussa ja turvallisessa ympäristössä.

”Yleensä ihmiset on hirveen hyviä haastateltavia vaikka ne eivät ehkä koskaan ole antaneet haastattelua radioon tai lehteen tai telkkariin tai mihinkään muuallekaan. Sellaisissa tapauksissa on paras valita paikka jossa haastateltava kokee olonsa turvallisiksi ja kotoisiksi. Se on toinen puoli ja sitten toinen puoli on se radion akustiikka, nämä niin kuin monesti tukee toisiaan, että mennään sille ihmiselle tuttuun paikkaan.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

”Mieluummin tehdään se haastattelu siellä missä on pikkaisen taustaa. Se on elämän ääntä, elämän rouheus saa kuulua siellä lähetysvirrassa ja se kuulostaa aina radiossa hyvältä.” (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Kaikki haastattelut eivät kuitenkaan tapahdu pöydän ääressä istuen. Tilan vaihtelut ja liikkuminen haastattelun aikana luovat kuuntelijallekin paremman mielikuvan paikasta missä haastattelu on tehty.

Tähän voisin käyttää esimerkkinä käsitöistä kertovaa juttuani. Haastattelin Pauliina Rundgren Handicrafts Oy:n perustajaa ja työntekijää Pauliina Rundgrenia. Heidän teh-

taanmyymälänsä sijaitsee Mikkelin Kenkäverossa, jossa tein haastattelunkin. Haastattelun alku nauhoitettiin myymälässä, joka oli melko hiljainen siihen aikaan päivästä. Tässä vaiheessa käytin kuvailevia ilmauksia, jotta kuulijat saisivat mielikuvan paikasta. Haastattelua puolessa välissä siirryimme myymälän yhteydessä olevaan työpajaan. Sen äänimaailma oli paljon eläväisempi kaikkine työäänineen. Selkeä paikanvaihdos elävöitti juttua huomattavasti. (Liite 1/6.)

4.2.2 Kysely ja haastateltavan valmistelu

Kun haastattelupaikalle saapuu, on hyvä jutella aiheesta haastateltavan kanssa. Itselläni varsinkin harjoittelun alussa oli paha tapa vain aluksi esitellä itseni ja melkein saman tien laittaa nauhuri päälle ja aloittaa haastattelu. Silloin haastattelu kuulostaa enemmän kyselyltä ja juttelusta ei tule millään tavalla luontevaa. Kannattaakin nähdä hieman vaivaa ja käyttää aikaa jutteluun haastateltavan kanssa. Tuottaja Petri Vironen painotti tätä vahvasti ja tämän asian opittuani juttujeni taso nousi huomattavasti.

”Minusta on tärkeää erottaa toisistaan kaksi asiaa, ja ne ovat kysely ja haastattelu. Kysely on, kun perehdytään aiheeseen ja selvitetään taustoja ja faktoja, että niitä ei enää varsinaisessa haastatteluvaiheessa tarvitse kysellä. Niitä käytetään hyväksi sen jutun tekemisessä ja sen tarinan rakentamisessa ja hahmottamisessa sitten itse haastatteluosuudessa, nyt puhutaan sellaisesta perus makasiinijutusta joka perustuu siihen haastateltavan sanomaan ja haastatteluun.” (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Tässä vaiheessa on myös hyvä vielä tarkistaa, että omat taustatiedot pitävät paikkaansa, varsinkin jos on suunnittelut käyttävänsä niitä haastattelussa. Tällaisia voivat olla vaikka vuosiluvut. Liikaa ei kannata kysellä asioista, jotka olisi voinut selvittää etukäteen. Lintula ja Valkama muistuttavat, että mitä enemmän tiedät aiheesta etukäteen, sitä tuottoisampi haastattelustasi tulee. Älä tuhlaa haastateltavasi aikaa kysymällä itsestään selvyyksiä, jotka olisit saanut selville googlaamalla. Haastattele ihmisiä saadaksesi yksityiskohtia, sisäpiiritietoa ja mielipiteitä. (Lintula & Valkama, 2009, 189.)

Jutustelu ennen varsinaista haastattelua on muutenkin tärkeää. Näin on varsinkin silloin, kun haastateltavana on kokematon. On todella iso ero haastatella henkilöä jolla on vuo-

sien kokemus median kanssa toimimisesta verrattuna siihen, että haastattelee ensikertalaista. Ensikertalaisten kanssa onkin hyvä jutella aiheesta tarkemmin. Hänelle kannattaa myös painottaa muun muassa sitä, että haastattelu ei ole suora, eikä haittaa vaikka vähän sanat takeltelisivatkin. Paikanpäälle mentäessä usein kyllä huomaa kuinka rento haastateltava on itse haastattelutilanteessa. Vaikka itselläni ei paljoa ole vielä kokemusta toimittajana, sain kuitenkin harjoittelun aika melko rutiinia toimintaan ja osasi käsitellä eri tavoin erilaisia haastateltavia.

Kun haastateltavana oli kokenut konkari, ei etukäteen jutustelua tarvittu niin paljoa. Keskustelu oli muutenkin luonnollisempaa, sillä he tiesivät kuinka homma toimii. Kuten jo aikaisemmin tuli selville, ovat lähes kaikki ihmiset hyviä haastateltavia, jos he vain tietävät aiheesta.

4.2.3 Haastattelu

Haastattelu on kysymyksiin ja vastauksiin pohjautuva journalistinen tiedonhankintamenetelmä, jossa hyödynnetään henkilölähteitä. Se siis koostuu dialogista, vuoropuhelusta. (Kujala, Lahti & Tamminen, 1999, 54.)

Tärkeää haastattelussa on saada kuulijalle mielikuva paikasta missä haastattelu tehdään. Aina tämä ei ole tarpeellista, mutta jos ollaan ulkona, jäähallissa, kesäisellä torilla, on tärkeää, että kuulija saa omassa päässään tuotua itsensä tapahtumapaikalle. Petri Vironen totesi haastattelussa, että ajan ja paikan kuvailu kuuluu siihen juttuun ja haastattelu- paikan valinnalla ja muilla akustisilla valinnoilla voidaan tukea sitä radionomaisesti. (Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Kun haastattelupaikka on valittu ja haastateltavan kanssa käyty asiat läpi, voidaan aloittaa itse haastattelu. Täytyy muistaa, että toimittajan tehtävä haastattelun aikana ei ole vain puhua, vähintäänkin yhtä tärkeää on kuunnella mitä haastateltava sanoo. Vaikka olisi kuinka hyvin valmistautunut haastatteluun ja kysymykset olisivat valmiina, ei kaikkeen voi valmistautua. Haastattelutilanteessa voi tapahtua mitä vain ja haastattelussa voi ilmetä yllättäviä asioita aiheeseen liittyen. Siksi täytyykin olla tarkkana ja valmiina esittämään jatkokysymyksiä. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas neuvoo myös olemaan jatkuvasti tarkkana ja kuuntelemaan huolellisesti, mitä haastateltavasi vastaa. Eri-

tyisesti poliitikot ovat taitavia puhumaan paljon sanomatta yhtään mitään. Älä päästä haastateltavaa pälkähästä vaan pistä hänet vastaamaan vaikeisiinkin kysymyksiin. (Lintula & Valkama, 2009, 192.)

Itse haastattelin juttuani varten erästä pitkän linjan kunnallispoliitikkoa ja huomasin kyllä hyvin, että he osaavat puhua. Tekstiä tuli todella paljon ja välillä niin paljon aiheen vierestä kuin vain voi mennä. Aloittelevalla toimittajalle tämä oli hyvä kokemus. Kun lopulta pääsin kuuntelemaan jutun lävitse, huomasin kuinka tärkeää kuuntelu haastattelutilanteessa on. Tajusin vasta toimituksessa kuinka paljon olisi pitänyt tehdä tarkentavia kysymyksiä. Haastateltava oli antanut osan vastauksista vain aivan pintapuolisesti ja jouduin editointivaiheessa karsimaan juttua melko paljon. (Liite 1/7.)

Haastattelun luonne riippuu myös todella paljon haastateltavasta. Minulla on aina tavoitteena saada juttuihin rento tunnelma mukaan. En itse haluaisi kuunnella radiosta liian tasapaksua, tai niin sanotusti liian asiallista haastattelua. Ensikertaa haastateltavalla voi olla jännitystä mukana ja siihen täytyykin toimittajan itse vaikuttaa ja kaivaa se rentous esille. Huomasin myös, että haastateltavan ikä on yksi vaikuttava tekijä siihen, kuinka hän haastattelu tilanteessa käyttäytyy. Itselleni oli todella helppo saada oman ikäiset, alle kolmekymppiset puhumaan ja käyttäytymään rennosti haastattelutilanteessa. Sitä vanhemmat taas varovat enemmän käyttäytymistään ja sanomisiaan haastatteluissa.

Paria poikkeusta lukuun ottamatta yksi täysin oma ryhmänsä ovat virkamiehet ja poliisit. Heidän tehtävänsä tietenkin vaativat tiettyä vakavuutta ja asiallisuutta ja välillä rentous oli hyvin kaukana heistä.

Riippuen aikatauluista saatoin haastattelun jälkeen vielä jäädä juttelemaan haastateltavan kanssa, tai käydä jopa kahvilla jos siihen oli mahdollisuus. On tärkeää jättää hyvä kuva itsestään, jos vaikka tulevaisuudessa tarvitsee uuden haastattelun tai vaikkapa tarvitsee lisää tietoa aiheesta. Lintula ja Valkama nostavat kirjassaan tärkeän asian esille; Kiitä. Ja tarkoita sitä. Haastateltavasi on juuri antanut sinulle aikaansa, luottamuksensa ja tietonsa. Ole kiitollinen siitä. (Lintula & Valkama 2009, 194.)

Usein haastattelun jälkeen itselläni oli tunne, että juttu ei välttämättä kannu ja, että jäi kysymättä jotain tärkeää. Joskus saatoin juttupaikalta poistuttaessa jo autossa kuunnella haastattelun läpi, että tuliko siitä mitään. Viimeistään toimituksessa, kun oli saanut

kuunneltua nauhat läpi katosi epävarmuuden tunne. Joskus tulee tilanteita vastaan, että joutuu soittamaan haastateltavan perään ja tarkastamaan jotain asioita. Voi myös tulla tilanne vastaan, että haastattelumateriaalista ei saa juttua aikaan ja täytyy hakea lisäykseksi toinen haastattelu. Näissä tapauksissa palataan haastateltavan valinta kohtaan ja aloitetaan prosessi uudestaan.

4.3 Jälkityöt

Ensimmäinen vaihe jälkitöissä on tietenkin materiaalin kuuntelu. Joillakin voi olla tapana myös litteroida teksti mikä voi auttaa varsinaisessa leikkausvaiheessa. Itse pari kertaa kokeilin työskennellä tällä tavoin, mutta totesin, että se tuo itselleni vain lisää työtä ja lopputulokseen sillä ei ollut minkäänlaista parantavaa vaikutusta. Oma tapani on kirjoittaa ylös tärkeitä asioita haastattelusta ja merkitä kohdat ylös. Näin on sitten helppo lähteä parsimaan juttua kasaan.

Itse pyrin aina jo haastattelutilanteessa tekemään jutun niin, että se olisi mahdollisimman valmis jo ennen editointia. Välillä tuntui, että materiaalia kertyi aivan liikaa ja se vaikeutti jälkitöiden tekoa. Opinnäytetyötä varten tehdyssä haastattelussa selvisi, etten ole yksin ollut tämän ongelman kanssa. Jari Peltoperä kertoi omista kokemuksistaan näin:

”Toimittajahan monesti rakastuu materiaaliinsa. Muistan monesti itsekin, että silloin alkuaikoina keräsi materiaalia ihan liikaa, eikä miettinyt asioita tarpeeksi etukäteen. Minulle oli iso opetus aikanaan, kun yksi vanhan polven miestoimittaja opetti, että opettele Jari tekee näitä päivittäisjuttuja sillalaila, että pystyisit tekemään sen niin mietittynä sinne nauhalle, että voit tulla suoraan sen jutun kanssa ja ottaa sen sieltä kelalta ja heittää sen ulos tuosta vaan. Sitä kun monesti uran alussa kerää materiaalia ja sitä saattaa olla tunti siellä ja sen kanssa tuskaillee sitten, että mitä minä tämän kanssa teen ja aikanaan jo totesin, että tuossa ei ole mitään järkeä. Kun sitä vähän miettii etukäteen että mitä ollaan tekemässä, tekee itsellensä selväksi, että kaikkea et voi ottaa ja kaikkia maailman asioita et voi siinä syleillä.” (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Kun mietitään jutun lopullista muotoa, on mahdollista, että joudutaan vielä myös studioolosuhteissa äänittämään lisää. Joihinkin päivittäisjuttuihin täytyy äänittää spiikkejä tai omia juontoja uusiksi. Syitä tähän voi olla monia. Esimerkiksi oma kysymyksen esitys on voinut olla epäselvä. Myös myöhemmässä vaiheessa on voinut ilmetä aiheesta uusia asioita mitkä ovat tärkeitä jutun kannalta. Spiikkien äänittämisessä täytyy kuitenkin olla tarkkana, jotta jutusta ei tule liian toimitettu ja samalla ylipitkä uutisjuttu.

”Hyvän päivittäisjutun ei tarvitse olla puhki toimitettu. Sellaisessa hyvässä jutussa saa olla tunnetta, fiilistä ja flowta mukana. Usein hyvä päivittäisjuttu on suora, koska siinä on se oma fiiliksensä mukana. Se saa olla vähä rosoinen, että siinä on vähän elämänmakua. Rosoisuudella tarkoitin, että sen ei tarvitse olla puhkitoimitettu, että joka välispiikki on kirjoitettu uudestaan ja hienosti. Se ei haittaa, että siellä on vähän rosaa, sen ei tarvitse olla täydellinen. Uutisissa sen ymmärtää, se on lyhyt aika, siellä saattaa olla minuutin, puolentoista juttuja, ne pitää puhkikirjoittaa, pitää viimeisen päälle toimittaa ja ne pitää olla selkeitä. Mutta päivittäisjuttu, musta siinä on eri kriteerit mitä on uutisissa.”

(Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Yleisradiolla on käytössä juttujen editointiin Jutel Quick Edit Pro-ohjelma. QEP on tehokas digitaalinen audioeditori, joka on suunniteltu radiotuotantoon, jossa nopeus ja helppokäyttöisyys ovat ensisijaisia asioita. Se on suunniteltu työkaluksi erityisesti toimittajille ja ammatilliseen lähetystoimintaan.

(Jutel 2014, hakupäivä 19.3.2014.)

QEP on todella yksinkertainen käyttää ja jos nauhoitus vaiheessa ei ole tullut mitään virheitä ei ainakaan leikkausvaiheessa audiota voi enää pilata. Koulun radiolla on sama ohjelma käytössä joten se ei tuottanut minulle missään vaiheessa minkäänlaisia ongelmia.

Kun juttu on valmis, minulla oli tapana kuunteluttaa se tuottajalla, jos siinä jokin mietitti. Aina tähän tuottajilla ei ollut aikaa. Jos he ehtivät sen kuuntelemaan, ei tässä vaiheessa harvemmin enää mitään suurempia korjauksia tullut. Usein siitä vain poistettiin turhia kohtia. Tämä auttoi minua kuuntelemaan kriittisemmin omia juttuja ja miettimään

tarkkaan, että tarvitseeko kuulijan tietää jotain vähemmän tärkeää asiaa aiheesta ja onko se oikeasti tärkeää jutun kannalta. Korjauksien jälkeen juttu oli sitten valmis siirrettäväksi järjestelmään. Kuten myös QEP, niin Ylen käyttämä Radioman soittajärjestelmä on Jutelin valmistama. Ne toimivat saumattomasti yhteen ja juttujen siirto on todella nopeaa.

4.4 Palaute

Itselleni on tärkeää, että saan palautetta tekemästani työstä. Toimituksissa meno on usein aika hektistä, eikä tuottaja aina välttämättä kerkeä kuuntelemaan juttua ennen radioon menoa tai silloinkaan kun se tulee lähetysvirrassa ulos. Suurimmasta osasta töistäni kuitenkin sain palautetta. Välillä se oli vähän tarkempaa ja välillä vain, että juttu oli hyvä.

Kaikkein paras tilanne oli, kun tuottaja kerkesi kuuntelemaan jutun ajan kanssa ja kertoamaan mitä kannattaisi tehdä toisin - ja varsinkin miksi se pitäisi tehdä toisin. Palautteen kautta opin paljon pieniä asioita mitkä paransivat työskentelyäni. Asiat olivat usein sellaisia mihin en itse edes olisi tajunnut kiinnittää huomiota ja en edes olisi muuttanut sitä ilman tuottajan perusteluja.

Välillä omat huomioni jutuistani olivat liian itsekriittisiä ja usein jäinkin editointivaiheessa turhaan hankaamaan jotain pieniä yksityiskohtia. Joskus saatoin myös toimittajakollegoita pyytää kuuntelemaan jutun ja kertoamaan mielipiteensä jostain jutun yksityiskohdasta. Usein he eivät edes huomanneet jotain pientä asiaa mikä itseäni oli vaivannut paljon. Tämä oli myös tärkeä asia minkä opin palautteen kautta. Mietitään tilanne, että kuuntelija ajaa autoa ja kuuntelee radiota. Ei hän kiinnitä huomioita tai edes kerkeä kiinnittämään huomiota johonkin pieneen ylimääräiseen kolahdukseen jutun taustalla tai jos lauseen välistä on pari sanaa leikattu pois vähän töksähtäen. Totta kai aina pyritään leikkaamaan jutun mahdollisimman hyvin, että tällaisia ei sinne jäisi. Se on kuitenkin niin nopea hetki jutun keskellä ja kuulija ei sitä ehdi huomioimaan. Itselle se kuitenkin pistää korvaan, kun sitä on leikkauspöydällä hangannut edes takaisin jopa kymmeniä kertoja.

Jälkikäteen joskus myös kollegat antoivat palautetta jutuistani ja usein ne olivat kehuja. Yritin saada heiltä myös kritiikkiä, mutta harvoin he olivat kuunnelleet juttua tarpeeksi tarkkaan, että palaute olisi ollut rakentavaa. Pieniä vinkkejä kuitenkin sieltä sain muun muassa kysymysten muotoiluun ja jatkokysymyksiin. Ne olivat sellaisia, että olisi kannattanut tuohon kysyä vielä tuo ja tuo jatkokysymys. Vaikka kritiikki ei kovin rakentavaa ollut, huomasin kuitenkin, että varsinkin haastateltavan kuunteluun kiinnitin enemmän huomiota juttukeikoilla.

5 POHDINTA

Aloin tekemään opinnäytetyötäni työharjoitteluni pohjalta. Yle Perämeren ja Etelä-Savon toimituksissa harjoitteluni aikana tein noin viisikymmentä päivittäisjuttua. Juttuja tehdessäni huomasin, kuinka moneen eri asiaan tulee kiinnittää huomiota. Myös tutkimustuloksissani itselleni paljastui uusia asioita, joihin en ollut juttuja tehdessä kiinnittänyt huomiota.

Päivittäisjutut ovat iso osa Ylen maakuntaradioiden lähetyksiä. Riippuen lähetystunnista niitä tulee kahdesta neljään kappaletta. Kun juttujen pituudet vaihtelevat kolmesta minuutista yli kymmeneen, voi siitä laskea niiden täyttävän suuren osan lähetystunnista.

Radio Suomen päälause on ”Elä samaa arkea kuuntelijoiden kanssa.” Tämä on tärkeä muistaa päivittäisjuttua tehdessä. Juontajan tehtävä studiossa on pitää kuuntelijat ajan tasalla, ja reporterit toimivat juontajan silminä ja korvina ympäri maakuntaa tehden haastatteluja ajankohtaisista aiheista.

Jutun onnistumisen kannalta koko prosessi alusta loppuun on tärkeä. Aiheen valinnassa tulee kiinnittää huomiota erityisesti näkökulmaan. Todella harvoin tulee eteen täysin käsittelemätöntä aihetta, joten juttua tehdessä täytyy löytää uusi lähestymistapa. Yle Etelä-Savon tuottaja Petri Vironen toteaa maailman olevan mediamurroksessa ja sitä kautta täynnä tietoa. Tämän vuoksi aihevalinnoilla ja näkökulmalla on iso rooli onnistuneen jutun teossa. Jutun täytyy kuitenkin aina tarjota jotain uutta.

(Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

Maakuntaradioissa näkökulman lisäksi tärkeimmät kriteerit ovat ajankohtaisuus ja paikallisuus. Ylen aluetoimituksille on annettu tehtäväksi antaa informaatiota oman alueen ihmisille heitä koskettavista aiheista. Aiheet voivat olla lähtöisin valtakunnan uutisista, mutta niistä etsitään alueellinen näkökulma.

Itselläni oli ennen harjoitteluani hieman virheellinen oletamus siitä, millaisia henkilöitä juttuihin haastatellaan. Oletukseni oli se, että juttuihin haetaan aina virallinen asiantuntija, tai ainakin lähes aina. Opinnäytetyötä varten tekemissäni haastatteluissa käytettiin esimerkkinä muistisairaudesta kertovaa juttua. Itse olisin ennen tutkimustani lähtenyt haastattelemaan juttua varten jotain lääkäriä. Se ei kuitenkaan välttämättä ole paras

vaihtoehto, vaan itse muistisairas tai joku hänen läheisensä voi olla paljon parempi vaihtoehto haastattelun kohteeksi. Vironen käytti termiä kokija, henkilöstä joka olisi esimerkiksi tällaiseen sairautta koskevaan juttuun hyvä haastateltava. Hyvä henkilö olisi läheltä kokenut muistisairauden ja löytänyt keinon elää muistisairaana ja –sairauden kanssa. Lääkäri on tietenkin asiantuntijana hyvä lisä juttuun.

Haastattelupaikan valinnalla voidaan vaikuttaa useaan asiaan. Valinnalla voidaan vaikuttaa haastateltavan käyttäytymiseen. Varsinkin jos haastateltava ei ole aiemmin antanut haastatteluja kannattaa haastattelupaikkaan kiinnittää erityistä huomiota. Haastattelupaikka tulisi valita tällaisessa tapauksessa niin, että haastateltava tuntisi itsensä kotoisaksi ja olisi hänelle ominaisessa ympäristössä. Näin saadaan haastateltava rennommaksi eikä hän jännitä niin paljoa haastattelutilannetta. Toinen paikan valintaan vaikuttava asia on enemmän sellainen, joka myös kuuluu konkreettisemmin. Taustalla kuuluvilla äänillä tuodaan kuuntelija tilanteeseen ja hän itse luo päässään kuvan tilanteesta missä ollaan. Jutusta saadaan paljon viihdyttävämmän kuuloinen, kun taustalla on jotain ääntä eikä haastattelua ole tehty studio-olosuhteissa.

Ennen haastattelua on hyvä jutella haastateltavan kanssa. Yksi tärkeimmistä tutkimuksessani selvinneistä asioista on kyselyn ja haastattelun ero. Kyselyssä perehdytään aiheeseen ja selvitetään taustoja ja faktoja. On aivan turhaa haastattelussa kysyä vaikka jonkin yhdistyksen perustamisvuotta, minkä olisi voinut jo ennen haastattelua kysyä. Haastattelussa voi sitten muotoilla kysymyksen niin, että perustamisvuosi tulee selville jo kysymyksessä, eikä haastateltavan sitä erikseen tarvitse sanoa. Jutun sujumuuden lisäksi lisää toimittajan uskottavuutta, kun kuulija huomaa toimittajan ottaneen asiasta selvää ennen haastattelua. Täytyy kuitenkin muistaa, että liikaa ei kannata jättää kyselyn varaan, vaan on kuitenkin tehtävä taustatutkimusta. On turhaa tuhlata haastateltavan aikaa kyselemällä itsestäänselvyyksiä.

Itse haastattelutilanteessa jokaisella toimittajalla on varmasti oma tyylinsä. Radiota tehdessä on tärkeä muistaa muotoilla kysymykset niin, että niihin ei voi vastata vain yhdellä sanalla. Jotta pystyy tekemään kysymykset ja onnistuneen haastattelun, täytyy olla taustatietoa aiheesta. Aiemmin aiheesta tehtyjen artikkelien lukeminen on hyvä keino. Samalla näkee, millaisia juttuja aiheesta on tehty ja voi miettiä jo aikaisemmin mainitsemani näkökulman aiheeseen. Haastattelutilanteessa täytyy olla keskittynyt myös kuuntelemiseen, eikä vain olla valmiina kysymään seuraavan kysymyksen. Vähintään

yhtä tärkeää toimittajalle on kuunnella kuin olla äänessä. Haastattelussa voi ilmetä yllättäviäkin asioita, ja tilanteessa täytyy olla valmiina tekemään lisäkysymyksiä. Voi myös tuntua siltä, että haastateltava puhuu paljon, mutta täytyy olla tarkkana puhuuko hän asiaa. Varsinkin poliitikot ovat hyviä puhumaan kuitenkin sanomatta juurikaan mitään.

Haastattelu kannattaa myös suunnitella etukäteen niin, ettei se veny liian pitkäksi. Uran alussa toimittajat keräävät usein liikaa materiaalia ja ovat editointivaiheessa pulassa. Kannattaa pyrkiä tekemään juttu niin, että sen pystyy juttukeikan jälkeen laittamaan lähetykseen lähes sellaisenaan. (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Ylellä jutut editoidaan Jutel Quick Edit Pro:lla. Vaikka jutun tekee mahdollisimman valmiiksi jo haastatteluvaiheessa, vaatii se kuitenkin poikkeuksetta leikkaamista. Juttuihin voi joutua vielä tekemään jälkiäänityksiä tässä vaiheessa. Näitä voivat olla esimerkiksi juonnot tai omien kysymyksiä muotoilu uusiksi. Tutkimuksessani selvisi, että täytyy olla tarkkana, ettei jutusta tule liian puhkitoimitettu. Jari Peltoperä vertasi päivittäisjuttua uutiseen. Uutiset ovat lyhyempiä ja niiden täytyy olla selkeitä ja viimeisen päälle toimitettuja. Päivittäisjutussa saa olla rosoisuutta eikä kaikkia välispiikkejä pidä kirjoittaa uusiksi. Hyvässä jutussa on mukana tunnetta, fiilistä ja omanlainen flownsa. Usein hyvä päivittäisjuttu onkin suora. (Peltoperä 3.2.2014, haastattelu.)

Petri Vironen tiivistää päivittäisjutun seuraavasti.

”Pelkistäen muutamaan sanaan se on koskettava, kiinnostava tarina merkityksellisestä aiheesta. Mahdollisimman montaa ihmistä koskettava ja kiinnostava tarina merkityksellisestä aiheesta ja jos siinä on yllätysmomentti niin se on aina parempi. Ja jos siitä jää jotakin mielenpäälle pohdittamaan ja herättämään ajatuksia, se vaan vielä paranee siitä.”

(Vironen 4.2.2014, haastattelu.)

LÄHTEET

Etelä-Savon Radio 2012. Wikipedia, avoin tietosanakirja. Hakupäivä 12.3.2014.
< http://fi.wikipedia.org/wiki/Etel%C3%A4-Savon_Radio >

Jutel 2014. Jutel Quick Edit Pro. Hakupäivä 19.3.2014.
< <http://www.jutel.fi/products/jutel-radioman/jutel-quick-edit-pro> >

Jääsaari, Johanna & Kytömäki, Juha & Ruohomaa, Eija 2005. Yleisökertomus 04. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.

Karisto, Hannu & Leppänen Airi 1997. Todellisia tarinoita. Helsinki: Oy Edita Ab

Kujala, Tapio & Lahti, Jari & Tamminen, Heikki, 1999. Radiotyön perusteet. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kuutti, Heikki, 2012. Mediasanasto. Jyväskylä: MediaDoc Oy.

Lintula, Anni & Valkama, Meri, 2009. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nettilaki 2014. Julkinen palvelu. Hakupäivä 13.2.2014.
< <http://www.nettilaki.com/a/julkinen-palvelu-on-kunnan-ja-valtion-vastuulla> >

Peltoperä, Juha, tuottaja. Yle Perämeri. Haastattelu 3.2.2014.

Vironen, Petri, tuottaja. Yle Etelä-Savo. Haastattelu 4.2.2014.

Wikberg, Stina 2012. Suomen Laki II. Helsinki: Saarijärven Offset Oy.

Yleisradio / Viestintä 2012. Sinun tarinasi. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.

Yleisradio 2014a. Yle uutiset. Hakupäivä 13.2.2014.
< http://yle.fi/uutiset/80_vuotta_luotettavaa_uutisvalitysta/6153097 >

Yleisradio 2014b. Yle yhtiönä. Hakupäivä 13.2.2014.
< <http://yle.fi/yleisradio/faq/yle-vero> >

Yleisradio 2014c. Yle yhtiönä. Hakupäivä 13.2.2014.
< <http://yle.fi/yleisradio/toimintaperiaatteet> >

Yleisradio 2014d, Yle yhtiönä. Hakupäivä 20.2.2014.
< <http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut> >

Yle Radio Suomi 2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja. Hakupäivä 12.3.2014.
< http://fi.wikipedia.org/wiki/Yle_Radio_Suomi >

LIITTEET

- Liite 1. CD, Päivittäisjuttukokoelma
- Liite 2. CD, Haastatteluiden äänitallenteet (Ei kolmansille osapuolille)